

Adrianus Siebes de Jong, vanaf 1869 vrijmetselaar, was woonachtig te Lemmer in het pand naast "De Wildeman" waar later ook doktor Knufman Ansing woonachtig was en praktijk hield. Genoemd pand behoort nu tot de uitbreiding van het Hotel- Restaurant met de nog steeds eeuwen oude naam "De Wildeman". Adrianus had de goede gewoonte rond de kerstdagen met een bak vlees langs minder bedeelde familieleden te gaan om hun in ieder geval een van vlees voorziene kerst te bezorgen. Na zijn overstap van de grote zeilvaart op de stoomvaart tussen Lemmer en Amsterdam, kocht Adrianus om af en toe toch eens te kunnen zeilen, een Friese boeier en werd in 1875 enthousiast lid van de WSV De Zevenwolden te Lemmer waarvan hij tot 1884 lid bleef. Adrianus Siebes de Jong overleed te Lemmer op 5 April 1894 in de leeftijd van 64 jaar.

Omstreeks 1860 nam de bloei van de zeilvaart een einde, vooral barken en koffen verdwenen van het toneel om plaats te maken voor sneller zeilende klippers van grotere tonnage, fregatten en schoeners. Adrianus de Jong kocht in 1862 in verband hiermede een snel varende schoenerbrik van 200 ton, waarmede het bedrijf op dezelfde voet werd voortgezet. De schoenerbrik, genaamd "Anna Maria Henrietta" was een tweemaster. De voormast was vierkant getuigd, de achtermast had langsscheepse zeilen.

Op 12 oktober 1871 hertrouwde Adrianus de Jong te Lemmer met de volle nicht van zijn eerste vrouw Hendrikje Cornelis Bakker, geboren 13 maart 1841 te Lemmer, overleden aldaar op 8 oktober 1914. Uit dit huwelijk werden geboren:

Cornelis Poppe, geboren 25 december 1875;

Adrianus , geboren 2 juni 1877;

Petronalla Clazina, geboren 1 december 1878;

Dieuwke , geboren 19 mei 1881.

In 1874 achtte grootvader het nodig, mede om gezondheidsredenen (hij was astmatisch geworden), om over te schakelen naar de stoomvaart.

De "Anna Maria Henrietta" werd in het gebouw "Frascati" te Amsterdam verkocht. Nog in ditzelfde jaar werd grootvader mede-oprichter van de Groninger-Lemmer-Stoomboot Maatschappij door inbreng van het stoomschip "Lemmer" dat de vracht- en passagiersdienst zou onderhouden tussen Lemmer en Amsterdam.

Grootvader overleed te Lemmer op 5 april 1894 op 63-jarige leeftijd. Ik had altijd veel belangstelling voor de verhalen die mijn vader, mijn stief-grootmoeder Hendrikje II en grootvaders jongste zuster, tante Neeltje, mij destijds hebben gedaan over het leven van mijn grootvader, die ik helaas niet heb gekend.

DE KOF- en SMAK-SCHIPPERS VAN LEMMER

Lemmer als vissersplaats is al veel over geschreven door wijlen Jan Wouda en Evert. Van oudere datum is de beurtvaart of veerdienst. En natuurlijk de Sontvaart, veelal gevaren met koffen. Op Frankrijk, Spanje en de West voeren schepen van allerlei tuigage: brikken, galjoten, smakschepen enz.

Na Harlingen is Lemmer de grootste haven van Friesland, en wel om haar ruimte en goede ligging aan het vaarwater, en overzee naar Amsterdam en andere havens.

Grietman Andringa heeft vele maatregelen genomen door het instellen van veerdiensten. Na de franse overheersing was er een zeer sterk verval; in Lemmer zijn dan nog aanwezig 5 rederijen, 2 schoeners, 3 smakken en 4 galjootkoffen.

Een heel bekende reder-kapitein was Adrianus de Jong, overgrootvader van Doortje van der Wal-de Jong. Met het schip "Adolf Frederik" en de schoenerbrik "Anna Maria Henriette" zijn heel wat reizen gemaakt. In 1874 is er overgeschakeld voor de beurtvaart met stoomschepen van Lemmer op Amsterdam.

In het jaar 1729 was er al een lemster schipper Haije Boukers met de "De Jonge Swaan" van reder Sicke-Frederik Sleeswijk om een lading hout van Viborg te halen. Een rederij was vroeger veelal een parten rederij. Een verslag van de friese kofscheeps rederij te Woudsend 1839-1850 geeft de volgende deelname van Lemmer. Cornelis Sleeswijk, zeilmaker, Sijmen Visser, zeilmaker, Cornelis Poppes Bakker, Scheepsbouwer, Brandsma, koopman, Dijkstra, grofsmid, Bouke Poppes, assessor (wethouder), Wagenaar, Pijter-Wijbrans de Vries, Hijlke-Meinerz de Vries, Mastmaker. Totaal 114 parten. Grootste parten uit Amsterdam, Rotterdam, Woudsend en Heeg. Het aantal zeilen van een kof was 14, de ankers 496, 350, 153 en het werpanker 74 kg. Als aandeelhouder kwam hij als eerste in aanmerking voor de te leveren uitrusting van het schip. Alle vrachten en opdrachten waren bijna allemaal afkomstig uit Amsterdam en dat al vele eeuwen. Tot zover de friese kofscheeps-rederij.

Een bekende Sont- en Wadvarder was Harmen-Jelles Prins van Heerenveen, in dienst als kapitein bij reder Tuijmelaar. Jeltje, zijn dochter, is geboren op een schip op reis naar Sweden; zij is ± 1839 getrouwd met Michel-IJntes Kingma, een broer van mijn overgrootvader. Een zuster van Jeltje is geboren in Carlskroon ± 1818. Hendrik-Jelles, een broer van Harmen trouwt met Minke-Jouwerts Stapert in 1814, beurtschipper van Lemmer naar Sneek.

Cornelis-Jelles lat in 1854 een schoener bouwen in Lemmer; deze schoener de "Heerenveen" groot 149 ton is aangekomen in Napels op 20-3-1862. In waterrijk Nederland waren in de 18e en 19e eeuw een groot aantal werven.

26 augustus 1727 koopt Michel-Jans van Gorredijk voor 1325 Carolusguldens ene schuitede van Wijtze-Fockens van Makkum geregistreerd op "tien uren voor noon". IJnte Michels laat een contract opmaken op 22-5-1748 bij Dirk Goukes, meester schuitemaker te Grouw voor de som van 920 Carolusguldens, ene schuitede die niet buiten duins mag varen. Hij moet 150 Carolusguldens per jaar aflossen. De helft heeft hij reeds betaald aan de werfbaas, zoals toen dikwijls gebeurde. Ook zijn broer Jan laat in 1750 bij bovengenoemde werf een schuitede bouwen voor 1060 Carolusguldens. Bovengenoemden zijn allebei verre familie.

In het jaar 1760 liggen op de rede en in de haven 31 koffen en galjoten, 15 bestemd voor de wijnhandel in Frankrijk.

Nu schrijven we over enkele losse berichten in de couranten; 1832 H.G. Schut van Woudsend in embargo naar Bordeaux, 1856 ene kof van 76 ton gebouwd te Gorredijk, Woudstra is de reder, in 1868 is dit schip gezonken.

15-1-1862 strandt op reis naar Anholt de smak "4 Gezusters" 83 ton, gebouwd op de werf van C.P. Solm te Grouw, eigenaar is Tromp van Woudsend, kapitein Block. De kof "4 Vrienden" gebouwd 1792, 86 voet, wijd 21 voet, komt in de veiling van 11-4-1808 te Lemmer, laatst gevoerd door kapitein Tjeerd-Tabes de Boer. 1833-43 kapitein op de kof "Vrede" is Wiersma, boekhouder S.W. Visser te Lemmer, 9-11-1843 bij Callandsoog op de franse bank gestrand en verbrijzeld. Van de bemanning van 8 man zijn de kapitein en 2 man gered,

